

DUYULAR

Temel
duyular

Duyuların
önemi

Otizm ve
duyular

Duyu
bütünleme

Duyularla ilgili
sorunlar

TEMEL DUYULAR

1. Görme
2. Tatma
3. Koklama
4. Dokunma
5. İŖitme
6. Denge
7. Vücut farkındalığı

DUYULARIN ÖNEMİ

1. Duyular sinir sisteminin besinidir.
2. Beynin gelişmesi için özellikle 0-6 yaşta sürekli ve çeşitli duyu girdisine ihtiyaç vardır.
3. Duyular dünyaya uyum sağlamanın ve kavram gelişiminin temelidir.
4. Çevreyi anlayıp durumu göre doğru tepkiyi vermede duyular kritiktir.

OTİZM VE DUYULAR

1. Otizimli çocuklarda duysal farklılıklara sık rastlanır. Yani otizimli çocuklar çevresini tipik gelişen bireylerden daha farklı algılayabilir.
2. Örneğin otizimli bir çocuk bizim hissetmediğimiz bir kokuyu çok yoğun hissedebilir veya bizi rahatsız eden yükseklikte bir sestən rahatsız olmayabilir.
3. Otizimli çocukların ortaya koyduğu problem davranışları veya sinir krizlerini anlamaya çalışırken yaşayabildikleri duysal zorlukları göz önünde bulundurmak gerekir.
4. Otizimli bir yetişkin kendi deneyimini şöyle aktarmakta; 'Duysal açıdan çok fazla uyarıldığımda kendimi kapatıyorum, bu bölünmek gibi, çok garip, sanki aynı anda kırk tane televizyonu birden seyrediyorum.'

DUYU BÜTÜNLEME

1. Duyu bütünleme; beynin duyu organlarından gelen verileri organize ederek anlamlandırması ve uygun davranışı harekete geçirmesini içeren nörolojik bir süreçtir.
2. Duyular iyi organize edilmiş bir şekilde aktığında, beyin onları algılar, davranışlar oluşturmak ve öğrenmek için kullanır.
3. Duyu bütünleme sorununda yukarıda saydığımız süreçler tam olarak doğru bir şekilde işlemez. Bu da duysal uyaranlara karşı normalin üzerinde ya da altında tepkiler verilmesine neden olur.
4. Otizmli çocukların aşırı tepkilerinin ve tepkisizliklerinin altında duyu bütünleme sorunlarını aramak gerekir.

DUYULARLA İLGİLİ SORUNLAR

Denge duyusu

Az duyarlı olduğunda;
sallanma ve kendi
etrafında dönme
ihtiyacı

Çok duyarlı olduğunda;
spor gibi koordineli
hareketleri yapmakta
güçlük

DUYULARLA İLGİLİ SORUNLAR

Vücut
farkındalığı

Az duyarlı olduğunda;
vücudunun kapladığı
alanın farkında olmama
Yön bulma ve engellerden
sakinmada güçlük

Çok duyarlı olduğunda;
ince motor becerileri
gerektiren çalışmalarda
zorlanma

DUYULARLA İLGİLİ SORUNLAR

Koklama

Az duyarlı olduğunda;
Yoğun kokuları dahi fark
etmeme
Nesneleri yalama

Çok duyarlı olduğunda;
Kokuları olduğundan çok
ve rahatsız edici olarak
algılama
Tuvalete gitmekte
zorlanma
Yemek seçme

DUYULARLA İLGİLİ SORUNLAR

Görme

Az duyarlı olduğunda;
nesnelere olduğundan
daha karanlık görme
zayıf derinlik algısı

Çok duyarlı olduğunda;
Işıktan rahatsız olma
Fazla uyarandan dolayı
parçalı görme

DUYULARLA İLGİLİ SORUNLAR

Duyma

Az duyarlı olduğunda;
sesleri yeterince ayırt
edememe
Gürültülü ortamdan ve
yüksek sestten hoşlanma

Çok duyarlı olduğunda;
Gürültünün içinde
odaklanması gereken sese
odaklanamama
Çok düşük şiddetteki
sesleri dahi algılama

DUYULARLA İLGİLİ SORUNLAR

Dokunma

Az duyarlı olduğunda;
Acıyı ve ısıyı az
hissetme
Kendi canını acıtacak
davranışlarda bulunma

Çok duyarlı olduğunda;
Dokunulmaktan rahatsız
olma
Çorap-eldivenden rahatsız
olma
Yikanmaktan hoşlanmama

DUYULARLA İLGİLİ SORUNLAR

Tat alma

Az duyarlı olduğunda;
Keskin tatlardan
hoşlanma
Gıda/gıda dışı her şeyi
yeme

Çok duyarlı olduğunda;
Tatları olduğundan daha
keskin ve rahatsız edici
algılama
Yalnızca belli tip besinleri
tercih etme

SONUÇ OLARAK

- Otizmli çocukların duygusal dünyalarını daha detaylı bir biçimde anlamamız, onlara daha rahat edecekleri bir çevre sunmamıza yardımcı olacaktır.
- Davranış problemlerinin duygusal bir bozukluktan kaynaklanıyor olabileceği gerçeğini göz ardı etmemeli ve bireyin içinde bulunduğu çevreyi değerlendirmeliyiz.
- Olumlu duygusal tecrübeler yaşamaları için imkan sağlamamız onları rahatlatır ve beyin gelişimlerini destekler.
- Otizmli çocuğu yaşayacağı duygusal tecrübeler hakkında önceden bilgilendirirsek kendini hazırlayabilir (Örneğin gürültülü bir ortama girmesi gerektiği zaman 'birazdan yüksek sesler duyacaksın, orada şu kadar kalacağız ve sonra sessiz yere geleceğiz ve rahatlayacaksın' gibi bir açıklama)